

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Ny LUP

Vejledning til den lokale undervisningsplan

Ny LUP

Vejledning til den lokale undervisningsplan

2021

ISBN nr. [xxx xxx xxx] (web udgave)

Denne publikation kan ikke bestilles.

Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet

Departementet

Frederiksholms Kanal 21

1220 København K

Indhold

Kort om Ny LUP 3
Baggrund og intention 3
Formål med LUP 3
Modellen 4
Begreber i modellen 5
Erfaringer fra pilotprojektet og beskrivelse af Ny LUP 5
Indhold i beskrivelse af Ny LUP 6
Mål for undervisningen 6
Indhold i undervisningen 8
Planlagt fagligt indhold 8
Helhedsorientering 9
Praksisrelatering 9
Tværfaglighed 10
Differentiering 11
Grundfag, valgfag og certifikatfag 11
Evaluering og bedømmelse 13
Evaluering og feedback 13
Bedømmelse som afsluttende evaluering 14
Bedømmelsesgrundlag 14
Bedømmelseskriterier 14
Kildehenvisninger 17

Kort om Ny LUP

Baggrund og intention

Erhvervsuddannelsesaftalen fra 2018 indeholder et initiativ om et nyt forenklet styrings- og beskrivelsessystem for erhvervsuddannelserne. Der har været gennemført et udvalgsarbejde med erhvervsskolerne og arbejdsmarkedets parter, som i juni 2020 afgav en rapport med forslag til forenkling af erhvervsuddannelsernes samlede beskrivelsessystem. Formålet er at få enklere og tydeligere mål for skolernes tilrettelæggelse af undervisningen.

Skolernes arbejde med forenkling af den lokale undervisningsplan (LUP) begynder i 2021. De nuværende regler for LUP erstattes af nye minimumskrav til LUP. Minimumskravene består af en beskrivelse af undervisningen, der omfatter tre overordnede forhold, som er centrale for kvaliteten af undervisningen på alle skoler:

1) Mål for undervisningen.
2) Indhold i undervisningen.
3) Evaluering og bedømmelse.

Formålet er at få enklere og tydeligere mål, beskrivelse og dokumentation af skolernes lokale plan for undervisningens tilrettelæggelse samt den tilhørende evaluering og bedømmelse.

EVA's evaluering af LUP i 2017 pegede bl.a. på at LUP i visse tilfælde havde udviklet sig til at være et omfangsrigt administrativt dokument, som rettede sig til mange forskellige målgrupper. Endvidere var der mange gentagelser og overlap til uddannelsesreglerne og uddannelsesordningerne, de mange forskellige temaer blev ofte meget lange, og samtidig var det svært at finde relevante informationer.

Med minimumskravene er det intentionen at NY LUP fokuserer på kernefagligheden, målrettet undervisningen og de lærere, der forestår undervisningen.

Med Ny LUP's fokus på undervisning og bedømmelse, er det endvidere intentionen, at det bliver lettere at inddrage de lokale uddannelsesudvalg i udviklingen og beskrivelse af LUP.

Formål med LUP

Formålet med den nye LUP er, at beskrive undervisningens *hvordan* i konkrete og enkle beskrivelser, som evt. kan udfoldes og detaljeres yderligere fx. i skolens eget LMS[1] eller en anden relevant digital platform, som skolen anvender i undervisningen. Med en fastsættelse af et minimumsindhold for LUP, jf. de tre ovenstående hovedpunkter, er det hensigten, at den nye LUP bidrager til udvikling af undervisningen, og kan anvendes af lærere og andet pædagogisk personale til målrettet at kvalificere og udvikle undervisningen.

Afledt af den nye LUP's formål, bliver det muligt at strukturere og beskrive LUP på forskellige måder, fx om beskrivelsen af hovedforløb skal være en samlet beskrivelse for alle uddannelsens hovedforløb, eller delt op med en beskrivelse pr. skoleforløb. GF1 og GF2 skal stadig beskrives særskilt, da der her er mere specifikke krav til pædagogiske metoder og fag, ikke mindst på grund af de mange grundfag og certifikatfag på uddannelsernes grundforløb.

Den lokale undervisningsplan skal som tidligere, stadig være færdigudarbejdet inden skoleopholdets begyndelse *(jf. §52 i bekendtgørelse om erhvervsuddannelser)*

[1] Learning Management System (En pædagogisk struktureret digital platform, anvendt til at rammesætte og gennemføre undervisning)

Modellen

For at give skolerne frihed til at skrive ind i deres pædagogiske kontekst, er der ikke fastsat en bestemt ramme med en fastlagt skabelon. Der er alene fastsat den rammesættende model herunder med tre overordnede indholdspunkter, og korte beskrivelser af forventningen til indhold i de tre punkter (jf. nedenstående figur).

Med anvendelse af modellen, og en forståelse af, at den beskriver minimumskrav til Ny LUP, er det derved også op til skolen og de enkelte lærerteams at beslutte, hvad der beskrives ud over modellens krav. Der må altså godt beskrives mere, end hvad modellen indeholder.

Modellen er udelukkende en visuel model for de områder, der som minimum skal beskrives i skolens lokale uddannelsesplan (LUP).

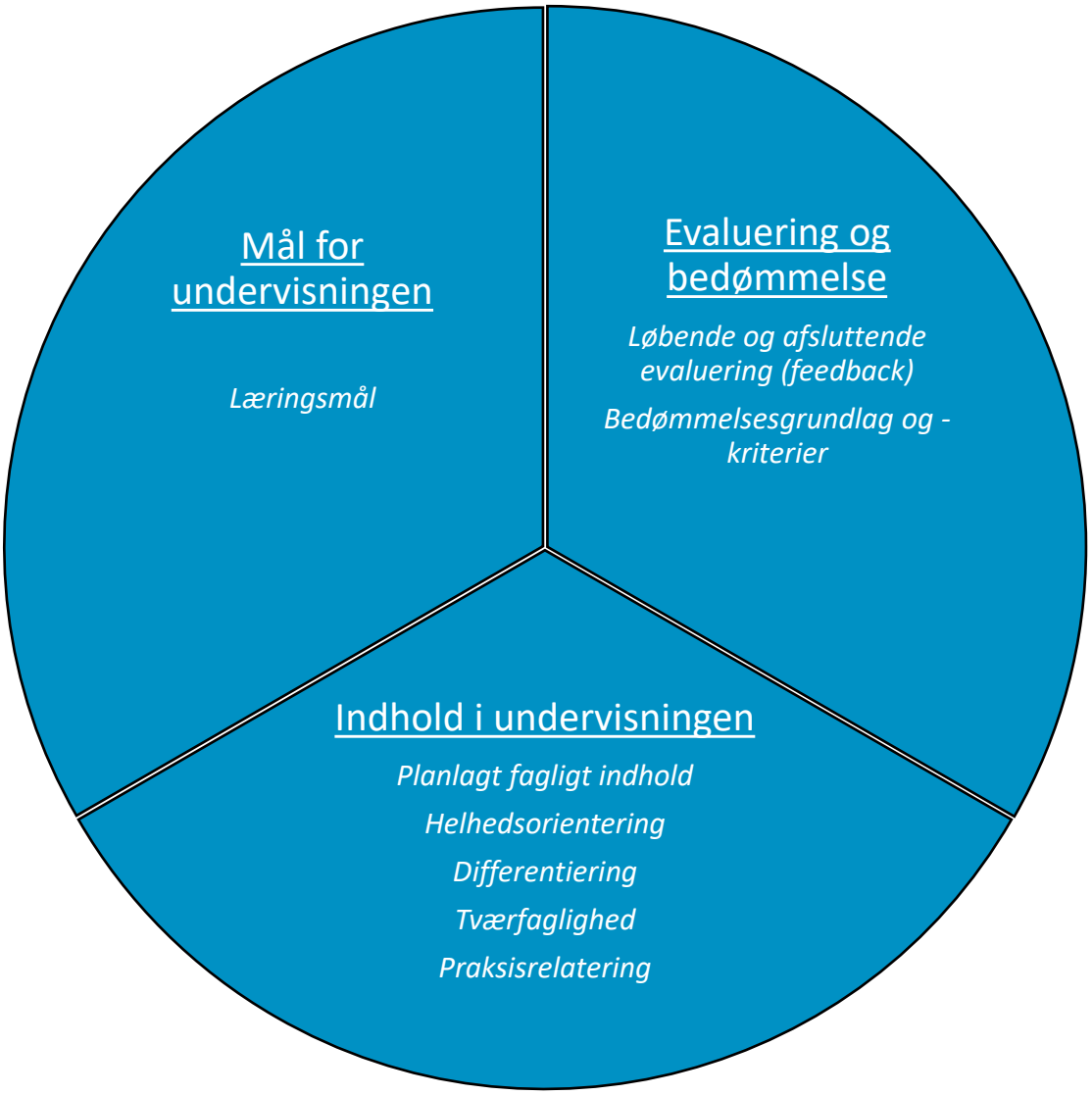

Begreber i modellen

I Ny LUP er den grundlæggende forståelse af læringsmål, indhold og evaluering og bedømmelse følgende:

***Læringsmål** for undervisningen:*
En overordnet beskrivelse af, hvad eleven forventes at kunne, når forløbet er afsluttet. Hvis skolen finder, at uddannelsens mål og fagmålene er tilstrækkeligt klart beskrevet i grundfagsbekendtgørelsen, uddannelsesbekendtgørelsen og uddannelsesordningen til, at skolen kan tilrettelægge undervisningen, kan disse mål bruges som læringsmål.

***Indholdet** i undervisningen*
En beskrivelse af undervisningen, herunder det planlagte faglige indhold, overordnet beskrivelse af centrale teoretiske og praktiske opgaver, cases eller projekter eleverne skal arbejde med, og hvordan helhedsorientering, differentiering, tværfaglighed og praksisrelatering på forskellig vis indtænkes i undervisningen.

Evaluering og bedømmelse
Den løbende evaluering og feedback, og den afsluttende bedømmelse, herunder bedømmelsesgrundlag og bedømmelseskriterier.

Erfaringer fra pilotprojektet og beskrivelse af Ny LUP

Erfaringer fra det forudgående pilotprojekt viser, at der er mange forskellige måder at skrive en LUP på afhængigt både af lokale forhold samt den kultur og pædagogiske ramme, der i forvejen er til stede på de forskellige skoler. De deltagende skoler var glade for friheden til at sætte deres eget præg på beskrivelsen. Fælles for skolernes tilbagemelding var dog oplevelsen af, at det var en proces, der kræver tid og engagement. Det var en svær opgave at kondensere undervisningens indhold til en minimumsmodel samt beskrive bedømmelse og evaluering til en overordnet LUP.

Flere af skolerne fremhæver at en løsning til beskrivelse af LUP, var at inddrage lærerteamet omkring uddannelsen, da dette giver et større fælles engagement, et tættere samarbejde i lærergruppen og en større sammenhæng i fag og/eller forløb. Nogle skoler oplevede, at en stor del af lærergruppen havde en stor andel af tavs viden omkring de didaktiske og pædagogiske metoder anvendt i undervisningen, men at det ikke var alle, der havde tid eller nødvendig pædagogisk erfaring til at beskrive deres undervisning pædagogisk og didaktisk, og samtidig trække essensen ud ift. indholdet i undervisningen. Her erfarede skolerne, at de med fordel kunne afsætte ressourcer til en fagperson, fx. pædagogisk konsulent, der indgik i dialog med uddannelsens undervisere, og ud fra deres fortælling/beskrivelse beskrev indholdet i undervisningen.

Til trods for at opgaven udfordrede både ressourcemæssigt og beskrivelsesmæssigt, bidrog arbejdet med en større viden og kvalitativ forståelse af den didaktiske planlægning og dennes sammenhæng med praktiske undervisning.

Inddragelse af det lokale uddannelsesudvalg (LUU) var en anden vigtig erfaring, skolerne i pilotprojektet gjorde sig. Det gode samarbejde kendetegnede sig ved, at enkelte medlemmer fra LUU var løbende med i processen. De bidrog med virksomhedsperspektivet og sikrede, at skolen havde fokus på uddannelsen mål og de kompetencer, der var mest brug for i branchen. Det viste sig også, at det kunne være svært at inddrage LUU kontinuerligt i processen, da mange medlemmerne har en virksomhed, der skal driftes eller et arbejde, der skal passes, hvorfor det kan være svært at finde den nødvendige tid til at indgå i/deltage i skolernes arbejde med LUP. Dette blev for nogen skoler løst på følgende måder:

- Skolerne udarbejdede deres beskrivelse af LUP, og LUU blev løbende inddraget, hvor de fik mulighed for at kommentere på beskrivelsen ved aftalte og afgrænsede nedslag i LUP beskrivelsen, eller ved færdige udkast.

- Der var et opstartsmøde med en repræsentant fra LUU, her drøftede skolen det overordnede indhold med repræsentanten. Herefter var der et midtvejs og et afsluttende møde ift. feedback på beskrivelsen.
- LUU kommenterede på den færdige beskrivelse, og herefter justerede skolen.

Indhold i beskrivelse af Ny LUP

Mål for undervisningen

Målene for et undervisningsforløb danner sammenhæng til det faglige indhold, og er en formel beskrivelse af, hvad eleven skal opnå i forløbet. De er dermed udgangspunktet for planlægning af undervisningen og den afsluttende bedømmelse. Undervisningens mål kan beskrives enten som læringsmål, tilpasset fx. en tematisering eller som en direkte kopi af de kompetence- og fagmål, der er fastsat i uddannelsesbekendtgørelser og –ordninger, grundfagsbekendtgørelsens fagbilag og andre undervisningsplaner, fx for certifikater, der er underlagt andre myndigheder.

Mål for undervisningen bør være skrevet konkret og handlingsorienterede, således det er tydeligt, hvilken præstation eleven skal udføre for at opnå målet. Er dette allerede gjort i uddannelsens fagmål, kan disse kopieres, eller der kan linkes til dem. Det skal dog være tydeligt hvilke mål, der indgår og hænger sammen med/er grundlag for undervisningen. Af samme grund er det derfor ikke altid hensigtsmæssigt fx at linke direkte til en bekendtgørelse, da målene her er for den samlede uddannelse og ikke specificeret ud på de forskellige forløb, skolen har planlagt.

I LUP listes eller linkes til de mål, der tilhører og arbejdes hen imod for forløbet. Ved tematisering af indhold, kan mål med fordel inddeles således, at det fremstår tydeligt, hvilke mål der behandles under de forskellige temaer. Mål fra bekendtgørelser og uddannelsesordninger er ikke altid let forståelige for eleverne, og det kan derfor vurderes/besluttes, at det kræver en omskrivning til fx mere klart forståelige og detaljerede læringsmål (se evt. Taksonomivejledningen).

Eksempel på beskrivelse af mål i sammenhæng med temaer på grundforløb 2 for træfagenes byggeuddannelser:

Oversigt over hvordan uddannelsens mål fordeles på moduler i GF2 og hvilke udvalgte mål, der afprøves i grundforløbsprøven.

	Modul 1	Modul 2	Modul 3	Modul 4	Matematik F	Teknologi F	GF-prøve
Grundlæggende viden							
1) Anvendelse af de almindeligste materialer og konstruktioner i bygge- og anlægsbranchen.	x	x	x	x			
2) Sammenhængen i den samlede byggeproces og samarbejde mellem involverede faggrupper.			x	x			
5) Geometriske betegnelser for bestanddelene i trekant, firkant, kvadrat, prisme, kegle og cirkel samt disses anvendelse.		x	x	x	x		

Eksempel på beskrivelse af læringsmål for erhvervsuddannelse til elektriker

Links til:
- Bekendtgørelse
- Uddannelsesordning

Læringsmål
1. Eleven udviser viden om projekt- og enterprisestyring
2. Eleven anvender god og korrekt kommunikation i samarbejdet med andre
3. Eleven anvender fagterminologi på engelsk med samarbejdspartnere og brugere
4. Eleven samarbejder på tværs af kollegaer og faggrupper
5. Eleven anvender sin viden om udbudsmateriale i et tilbud
6. Eleven anvender sin viden om aftalesystemer i forhold til byggerier, herunder hvordan de er opbygget, samt hvor tillæg til disse er beskrevet i et udbudsmateriale.

Eksempel på farveafstemte fagmål med sammenhæng til kompetencemål på SOSU

Kompetencemål
2) Eleven kan begrunde og selvstændigt tilrettelægge, udføre og evaluere sygepleje, der retter sig imod borgere og patienters grundlæggende behov ud fra en metodisk og rehabiliterende tilgang.

Fagmål
Somatisk sygdom og sygepleje
1. Eleven kan finde og anvende viden om kroppens anatomi og fysiologi samt sammenhænge mellem organsystemerne til at forklare og forstå de enkelte organer og organsystemers betydning ved udførelse af sygeplejefaglige handlinger.

2. Eleven kan finde og anvende viden om principperne for sygeplejeprocessen til målrettet at prioritere, tilrettelægge, udføre og evaluere klinisk sygepleje med udgangspunkt i borgerens/patientens ressourcer samt fysiske, psykiske og sociale behov.

Somatisk sygdom og sygepleje ekspertniveau
1. Eleven kan finde og anvende viden om kroppens anatomi og fysiologi samt sammenhænge mellem organsystemerne til at forklare og forstå de enkelte organer og organsystemers betydning ved udførelse af sygeplejefaglige handlinger.

2. Eleven kan finde og anvende viden om principperne for sygeplejeprocessen til målrettet at prioritere, tilrettelægge, udføre og evaluere klinisk sygepleje med udgangspunkt i borgerens/patientens ressourcer samt fysiske, psykiske og sociale behov.

Sundhedsfremme, forebyggelse og rehabilitering
6. Eleven kan anvende viden om funktionsevne og funktionsevnescreening til at udvælge, tilrettelægge og gennemføre aktiviteter, der understøtter borgerens/patientens mestring og livskvalitet.

10. Eleven kan anvende viden om funktionsevne, forflytning, lejring, mobilisering samt hjælpemidler og velfærdsteknologi til at tilrettelægge pleje- og omsorgsopgaver med fokus på borgerens/patientens mestringsevne.

Indhold i undervisningen

Indhold i undervisningen beskrives med baggrund i skolens fælles pædagogiske didaktiske grundlag, det faglige indhold og de pædagogiske metoder, der anvendes til at bibringe eleverne de relevante/udvalgte, kompetencer og mål for forløbet. Beskrivelsen af undervisningens indhold skal indeholde både de lovmæssigt fastlagte fag og kompetencer, og derudover inddrage de certifikatfag, valgfag, og grundfag, der er relevante/indgår i det pågældende forløb.

Det er ikke hensigten, at den lokale undervisningsplan skal indeholde fyldestgørende begrundelser for valg af pædagogisk metode, men det er dog vigtigt, at beskrivelsen ikke kun omhandler hvad der undervises i, men i større omfang beskriver, hvordan undervisningens indhold sættes i spil på en pædagogisk og didaktisk hensigtsmæssig måde.

Beskrivelsen af undervisningens indhold kan foretages som en samlet fortælling med alle de understående punkter integreret i en sammenhæng, eller beskrivelsen kan deles op i afsnit, hvorunder de enkelte overordnede metoder for de pædagogiske principper beskrives.

Planlagt fagligt indhold

Det planlagte faglige indhold er en kort beskrivelse af det indhold, forløbet samlet set består af. Dette kan fx have baggrund i opdeling af indholdet i emner/fag, hvor hvert fag/emne kort beskriver forløbets konkrete indhold, eller i et relationsskema, hvor der illustreres en sammenhæng mellem fag/emner og mål:

Eksempel på beskrivelse af relation mellem grundfag og det uddannelsesspecifikke fag fra GF2 kontoruddannelsen med specialer

Periode	**Emner i USF**	**Tværfaglighed ift. grundfagene**
Opstart 1:	Velkomst, gruppearbejde, virksomheder, en idé opstår, hvad siger loven, interne og eksterne sider, hvem er kunderne, strategi, indretning af arbejdspladsen samt et statusmøde	Afsætning C: *Distributionskæde, lovgivning, efterspørgsel.* Virksomhedsøkonomi C: *Virksomhedstyper.* Erhvervsinformatik C: *GDPR lovgivning*
Opstart 2:	Intro til SIMU, Product, Place, Price, Promotion, budget, personligt salg, klar til drift, forretningsplan samt to statusmøder	Afsætning C: *Marketingmix.* Virksomhedsøkonomi C: *Budgetter.*
Drift 1:	Bogføring, Space management, åbning, markedsføringsplan og digital markedsføring i EcomTrainer, netværk, regnskabsafslutning samt to statusmøder	Afsætning C: *Markedsføringsplan* Virksomhedsøkonomi C: *Regnskab og omkostninger*
Drift 2:	Samarbejdspartnere, miljø, nyt job, overgang til selskab samt et statusmøde	Virksomhedsøkonomi C: *Ejerformer*
Messe:	Messer, merchandise, kropssprog, planlægning, markedsføringsmateriale, opstilling af stand, afholdelse af messe, afslutning samt et statusmøde	Afsætning C: *online markedsføring*
Drift 3:	Konkurrentanalyse, handel på kredit, international handel, markedsanalyse, eftersalg, regnskabsanalyse, opstart af produktion i teori, samt to statusmøder	Afsætning C: *Udbud, service og kundebetjening.* Virksomhedsøkonomi: *Nøgletal, køb og salg på kredit.*

Helhedsorientering

Helhedsorienteret undervisning forstås som en undervisningsform, hvor flere mål og/eller dele tænkes sammen og integreres i helheder, der ud fra en professionsfaglig forståelse virker meningsfulde for eleven. Disse helheder kan for eksempel bestå af temaer eller projekter, hvor der indgår undervisningsmål fra flere fag.[2]

En helhedsorienteret undervisning kan tilrettelægges i forskellige slags helheder. Helhederne kan for eksempel være sammensat med elementer fra[3]:

- Forskellige uddannelser
- Forskellige fag, grundfag, erhvervsfag og uddannelsesspecifikke fag
- Forskellige faglige emner indenfor ét fag
- Uddannelsens skoledel og praktikdel
- Fag og elevernes erfaringer fra fx fritid, fritidsjobs og tidligere skoleundervisning.

I LUP beskrives kort på hvilken måde, der skabes sammenhæng mellem de forskellige fag i forløbet, fx ved at beskrive inddragelsen af teoretiske fags indhold i de praktiske fags gennemførelse som samlede temaer og/eller projekter.

Eksempel på beskrivelse af helhedsorientering fra erhvervsuddannelse til elektriker:

Helhedsorientering

Projektarbejdsformen giver eleverne mulighed for at tage afsæt i deres faglige niveau og praktiske erfaringer fra arbejdet i virksomhederne.

Projektstyring og samarbejde med andre faggrupper er en absolut kernekompetence for elektrikere i deres arbejde. Systematik, samarbejde og kommunikation er nøglebegreber i dette modul.

Projektarbejdet er valgt som undervisningsmetode, da denne arbejdsform afspejler den virkelighed, som eleverne oplever i deres praksis i virksomhederne. Projektet giver mulighed for dels at anvende kompetencer lært på tidligere skoleophold samt erfaringer fra elevernes praksis i virksomhederne. Sammenkoblingen mellem skole og virksomhed giver eleverne en oplevelse af relevans og mulighed for individuelt præg ift. deres personlige læringsproces.

Praksisrelatering

Praksisrelatering drejer sig om at skabe forbindelse mellem indholdet af undervisningen på erhvervsskolen og praksis inden for det pågældende erhverv eller om at skabe sammenhæng mellem den teoretiske og den praktiske undervisning.

I LUP beskrives hvilke dele af forløbet, der har en nær praksisrelation og hvordan. Da det uddannelsesspecifikke fag i stort omfang vil være praksisrelateret, vil det her være en beskrivelse af hvilke praksisrelaterede elementer, der især er fokus på igennem forløbet.

Eksempel på beskrivelse af helhedsorientering fra GF2 på træfagenes byggeuddannelse

Helhedsorienteret og praksisrelateret:

Der tænkes i helheder og praksisrelation på flere måder. Dels ved at grundfag integreres i de erhvervsfaglige fag og omvendt, men også ved at der tages udgangspunkt i et knudepunkt i en konstruktion og det undersøges, hvordan den spiller sammen med forskellige aspekter af bygge processen som nøjagtighed i opmåling, klima/bæredygtighed, pris og kvalitet. Gennem forløbet inddrages tidligere gennemgået stof, sådan at eleverne får en forståelse for, hvordan alle emner spiller sammen. Undervisningsmaterialer er tilgængelige i Ilearn, så eleverne har altid mulighed for selv at vende tilbage til og repeterer tidligere stof.

[2] https://emu.dk/eud/helhedsorientering/om-helhedsorientering/inspirationshaefte-helhedsorienteret-undervisning
[3] https://emu.dk/eud/helhedsorientering/planlaegning-og-organisering/paedagogiske-principper-inspirationsmateriale

Tværfaglighed

Ved tværfaglig undervisning forstås undervisning, hvor eleverne opnår kompetencemål og indhold på tværs af fag. Ved tværfaglig undervisning inddrages faglige elementer fra forskellige fag eller uddannelser, og kan dermed have sammenhæng med helhedsorienteret undervisning. Tværfaglig undervisning er dog et udtryk for at fag gennemføres samtidig, men ikke nødvendigvis med et helhedsorienteret fokus.[4]

I LUP beskrives hvilke fagelementer, der inddrages i de planlagte aktiviteter, og på hvilken måde det ene fag understøtter det andet ved denne inddragelse.

Eksempel på beskrivelse af tværfaglighed fra en landbrugsassistent trin 1:

Tema: Landbrugsproduktion. Består af et projekt og 4 kurser som afsluttes med en individuel aflevering, som går på tværs af projekt og de 4 kurser

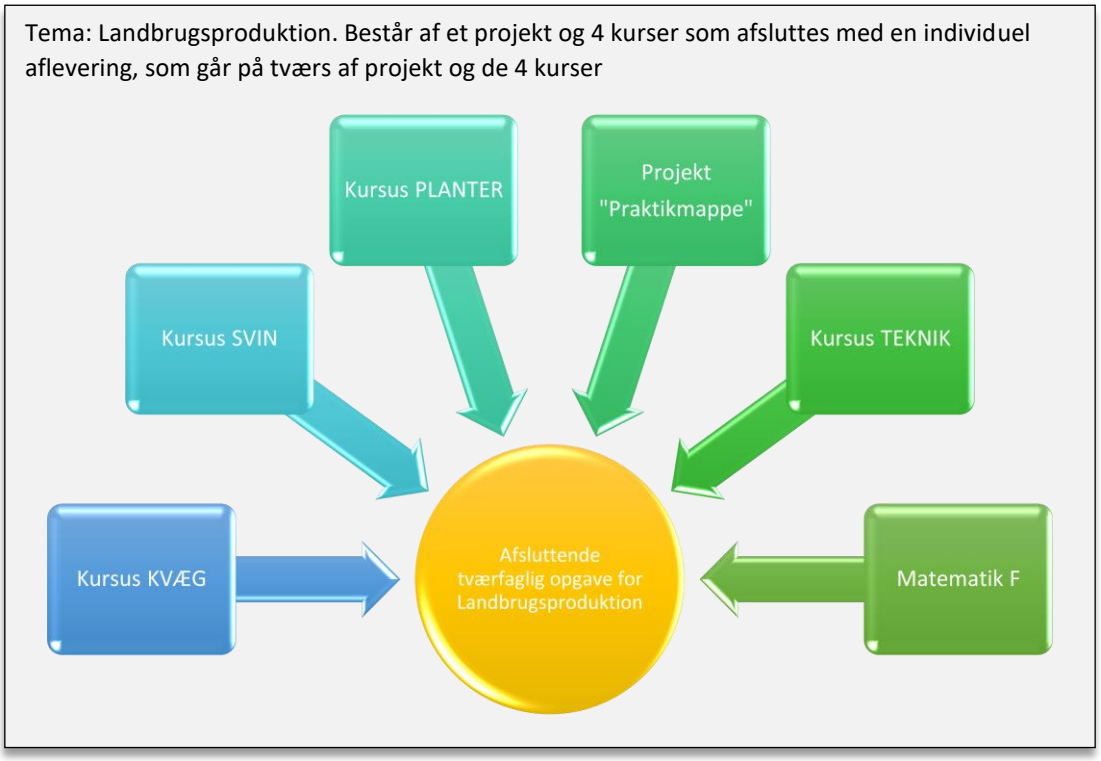

[4] https://emu.dk/eud/helhedsorientering/planlaegning-og-organisering/paedagogiske-principper-inspirationsmateriale

Differentiering

Undervisningsdifferentiering betyder, at underviseren i sit didaktiske arbejde med at nedbryde mål til undervisnings- og læringsmål, skal tilgodese elevernes forskellige behov og forudsætninger. Med udgangspunkt i mål og læringsmål tilrettelægger underviseren arbejds- og organisationsformer, valg af indhold, progression og evalueringsformer, der imødekommer elevernes forskelligheder.[5]

I LUP beskrives de overordnede metoder for differentiering, der anvendes i forløbet. Der kan her fx beskrives hvilke typer af aktiviteter, der planlægges målrettet til forskellige elevtyper, og på hvilken måde læringsaktiviteter planlægges gennemført med henblik på at differentiere på fx. opgaver, læringsproces, evaluering og indhold.

Eksempel på beskrivelse af differentiering på et modul ved erhvervsuddannelse til elektriker:

Differentiering

- I modulet differentieres der både på sværhedsgrad, viden og erfaring. Alle materialer og opgaver er til rådighed i skolens LMS inden undervisningens start

Differentieringen tager udgangspunkt i den enkelte elev og der differentieres fx ud fra:

- Gruppesammensætningen hvor der veksles mellem, at alle har et ensartet niveau, at niveauerne blandes eller ud fra erfaringer i praktikken – hhv. store og små virksomheder
- Opgaverne er tilpasset den tid, der er til rådighed, og der udarbejdes ekstra opgaver eller højere krav til elever der er hurtige
- Undervisningsformen differentieres gennem:
  - Instruktionsvideoer, manualer m.v. og der vil være forskellige muligheder i den enkelte lektion.
- Tilrettelæggelsen kan tage udgangspunkt i et videooplæg eller skriftlig instruktion for nogle af eleverne, mens andre elever modtager oplæg fra underviseren

Grundfag, valgfag og certifikatfag

Uddannelsernes grundforløb og/eller hovedforløb indeholder ofte også grundfag, valgfag og/eller certifikatfag og certifikatlignende, fag som lærerne skal planlægge og forberede.

- Grundfag i uddannelserne er normalt fastsat i enten uddannelsens overgangskrav (§ 3 i uddannelsesbekendtgørelserne) eller hovedforløbets kompetencemål (§4) og reguleres via grundfagsbekendtgørelsen .
- Certifikatfag[6] er typisk korte afgrænsede forløb med mål fastsat fra en myndighed eller branche, dog typisk med samme didaktik og pædagogiske metoder, som anvendes på det uddannelsesspecifikke fag
- Valgfag er på grundforløbet lovfastsatte[7] tilbud til eleverne om et valg mellem bonusfag, støttefag, grundfag og erhvervsfag 3 på niveau 2. Skolen skal vælge mindst 3 mulige, hvoraf det ene skal være støttefag. Hovedforløb med lokale valgfag er ikke underlagt ovenstående krav, men skal dog stadig beskrives I LUP

Ud over de uddannelsesspecifikke fag skal grundfag, valgfag og certifikatfag beskrives i LUP, men som en integreret del af forløbet, og hvordan faget inddrages i de(t) uddannelsesspecifikke fag.

- For certifikatfag med indhold og rammer der er reguleret i anden lovgivning, kan der ud over en kort indholdsbeskrivelse linkes til fagets undervisningsplan.
- For grund- og valgfag kan der evt. vælges en løsning, hvor faget beskrives særskilt i sin egen lokale undervisningsplan. I en delbeskrivelse af fx grundfag i LUP, beskrives både grundfagets centrale

[5] https://emu.dk/eud/paedagogik-og-didaktik/differentiering/karin-lovenskjold-svejgaard-hvad-vil-det-sige-arbejde
[6] Herunder også AMU-fag under EUD
[7] §38 i bekendtgørelse om erhvervsuddannelser

indhold, og en detaljeret sammenhæng mellem grund/valgfag og de(t) uddannelsesspecifikke fag. En sådan løsning forudsætter dog stadig en kort beskrivelse og henvisning /link til grundfag i de(t) uddannelsesspecifikke fag.

Det er i den sammenhæng vigtigt, at tænke synergien med det uddannelsesspecifikke fag ind i beskrivelsen, sådan at den helhedsorienterede og den anvendelsesorienterede tilgang indgå i beskrivelsen. Dette er nødvendigt for at sikre, at relationen mellem fagene er tydelig.

Eksempel på beskrivelse af grundfaget biologi på landbrugsassistentuddannelsen:

Grundfag: Biologi E

Biologi E indledes med kort repetition af kendt stof fra Biologi F. Emnerne som er blevet gennemgået på GF2 – bliver repeteret via Power Point og Kahoot – samt mindre individuelle- og gruppeopgaver. Der arbejdes med udgangspunkt i bøgerne "Biologi" og "Landbrugets kulturplanter" fra forlaget Seges.
Eleverne udarbejder følgende dokumentation i faget:

- ✓ Opgave1a: Emneopgave om kulturplantes opbygning og funktion eller
- ✓ Opgave 1b: Emneopgave om dyrearts opbygning og funktion.
- ✓ Opgave 2a: Powerpoint om kulturplantes opbygning og funktion + bilag på 2 sider eller
- ✓ Opgave 2b: Powerpoint om dyrearts opbygning og funktion + bilag på 2 sider
- ✓ Opgave 3: Skriftlig opgave om Mikroorganismer (afleveres individuelt!)
- ✓ Opgave 4: Emneopgave om valgfrit emne - der skal tages udgangspunkt i hvad man har arbejdet med i praktikperioden!

For at gennemføre Biologi E- skal hver elev aflevere 2 afgrænsede skriftlige opgaver (f.eks. opgave 2b og opgave 3) og - Hver elev skal aflevere 2 "Emneopgaver". (f.eks. opgave 1b og opgave 4).

I undervisningen udarbejdes disse opgaver med støtte og vejledning fra læreren. Sideløbende med disse opgaver arbejdes der med biologiske forsøg med bakterier og svampe.

Evaluering og bedømmelse

Evaluering og feedback

Ved evaluering og feedback forstås den proces, der ligger til grund for vejledning af eleven om elevens læring set i forhold til at opfylde målkravene, og processen der leder mod opnåelsen af målene. Vi forstår i denne sammenhæng begreberne, evaluering og feedback på følgende måder:

Evaluering forstås som en vurdering af, hvad der er godt og mindre godt ift. opfyldelse af fx. et opgavekriterie og kan gennemføres som hhv. formativ (løbende fremadrettet) og summativt (opsamlende)

Feedback forstås som en planlagt proces, hvor både lærer og elev med afsæt i en vurdering af fx en praksis, en proces eller et produkt, reflekterer over elevens viden, kunnen og færdigheder med det formål at fremme læringen for den enkelte elev.

I LUP beskrives kort og konkret **hvordan** og **hvornår** i forløbet, man arbejder med evaluering og feedback gerne med en direkte sammenhæng til forløbets indhold, temaer og andre beskrevne læringselementer. Endvidere beskrives på hvilken måde det forventes, at eleverne skal anvende denne evaluering og feedback i deres videre proces.

Til beskrivelsen kan nedenstående refleksionsspørgsmål anvendes som udgangspunkt:

- Hvad er de formelle rammer for feedback?
- Hvordan orienteres eleverne om, at de får feedback og på hvilken måde?
- Formidles feedback skriftlig, mundtlig eller en kombination af begge til eleverne?
- Hvordan gennemføres feedback fx enkeltvis, i grupper eller til hele holdet?
- Hvordan afgives den afsluttende feedback/evaluering, fx enkeltvis, i grupper eller til hele holdet?
- Hvordan arbejder I med individuel feedback?
- Hvordan inddrages og anvendes peer-feedback i forløbet?

Eksempel på beskrivelse af evaluering og feedback på træfagenes byggeuddannelse.

Modul 3. Lette konstruktioner råhus	I dette modul er underviserne særligt opmærksomme på og giver feedback på i undervisningen: **Teoretiske opgaver:** Tegneopgaver vurderes i lodret og vandret plan, i hvilken grad emnerne er rigtigt udført. Tegnetest – hammerhoved, her bedømmes på forståelsen af lodret og vandret billede og korrekt brug af linjetyper **Praktiske opgaver:** I dette modul vurderes der på samarbejde i grupperne, der gives vejledning omkring kvaliteten i udførslen, og om hovedmålene passer, så den løste opgave passer sammen med de øvrige opgaver. Praktisk prøve – Dobbelt skråt hjørneblad og lige tap- der bedømmes på elevens færdigheder i op stregning og savning samt ud stemning af samlinger i heltømmer. I feedback er der fokus på de faglige færdigheder og på samarbejdsprocessen. Eleverne får feedback både på de faglige færdigheder, og på hvordan de indgår i samarbejdet i gruppen og på holdet.

Bedømmelse som afsluttende evaluering

Bedømmelsesgrundlag

Bedømmelsesgrundlaget vedrører de produkter, processer eller præstationer, der gøres til genstand for bedømmelsen. Det gode bedømmelsesgrundlag sætter fokus på det centrale i forhold til de udvalgte mål, hvis fx det centrale er praktiske færdigheder og praktisk forståelse, så må bedømmelsesgrundlaget tage udgangspunkt i noget praktisk – fx elevens fremstillede produkter eller arbejdsprocessen frem mod det endelige produkt. [8]

I LUP beskrives hvilke elementer, der indgår i bedømmelsen, og hvilken vægt disse elementer hver især skal tillægges. For emner, temaer og moduler i et forløb kan det endvidere være hensigtsmæssigt også at beskrive hvilke elementer, der udgør bedømmelsesgrundlaget for en evt. summativ evaluering og feedback.

Bedømmelseskriterier

Bedømmelseskriterier knytter sig til den afsluttende summative bedømmelse, og er en beskrivelse af konkrete elementer/kriterier eleverne bliver bedømt på. Bedømmelseskriterierne beskriver det, som har betydning for bedømmelsen, og som viser tegn på elevens faglighed fx. ord, handlinger, kropssprog. Bedømmelseskriterierne skal således beskrive, hvad der lægges vægt på ved vurderingen af elevens præstation i forhold til en bestemt opgaveløsning[9]

I LUP beskrives bedømmelseskriterierne med udgangspunkt i bedømmelsesgrundlaget**,** sådan at det tydeligt fremgår hvilke overordnede elementer, der har betydning for bedømmelsen, og som viser elevens faglighed fx ord, handlinger, kropssprog.

Bedømmelseskriterierne skal endvidere beskrive væsentlige eller uvæsentlige mangler i bedømmelsen af elevens arbejde, og bør som minimum være gradueret efter præstationsniveau. I nedenstående eksempler fremgår en metode, der kan anvendes til dels at beskrive elevernes handling for at opnå en given bedømmelse på et kriterie, samt hvordan beskrivelsen af væsentligt og uvæsentlige mangler kan beskrives i sammenhæng hermed:

Bedømmelseskriterie	Jævne præstation (02)	Fortrinlige præstation (12)
Eleven kan sammenføje 2 elementer af træ i en vinkel på 90°	Den fabrikerede vinkel afviger med maksimalt +/- 4° Sammenføjningen er kun limet eller skruet sammen	Den fremkomne vinkel er præcis 90° Sammenføjningen er limet og skruet sammen
For bedømmelsen væsentlige mangler		For bedømmelsen uvæsentlige mangler
Skruerne anvendt til sammenføjning stikker ud af materialet.		De to stykker træ har ikke samme længde

Bedømmelseskriterie	Jævne præstation (02)	Fortrinlige præstation (12)
Eleven kan vejlede kunden omkring produktkøb	Der fortælles om produktets egenskaber uden større hensyn til kundens nævnte ønsker	Der tages udgangspunkt i kundens ønsker, i en detaljeret gennemgang af produktet og mulige tilkøb.
For bedømmelsen væsentlige mangler		For bedømmelsen uvæsentlige mangler
Anvender konfronterende og aggressiv formidlingsteknik i dialog med kunden.		Mindre flydende præsentation, med små pauser for at samle tankerne.

Detaljeringsgraden for beskrivelser af bedømmelseskriterier skal være af sådan en karakter, at det fremgår hvilket kriterier, der skal opfyldes for at eleven består. En yderligere detaljering og graduering af

[8] https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/proever-og-eksamen/om-proever-og-eksamen
[9] https://emu.dk/eud/ledelse/evaluering-og-feedback/styrk-arbejdet-med-bedoemmelseskriterier-og-feedback

bedømmelseskriterier kan og bør fx fremgå og beskrives i forløbets lektionsplan, der f.eks er fastholdt igennem skolens LMS.

I beskrivelse af LUP for forløb, der indeholder et stort antal mål, kan der evt. foretages en sammenskrivning, så flere mål kan vurderes igennem de(t) samme overordnede bedømmelseskriterier(er). Ved valg af en sådan løsning, vil det i høj grad være nødvendigt at foretage en yderligere detaljering af bedømmelseskriterier i forløbets lektionsplan, og formidle disse til eleverne igennem fx skolens LMS eller anden digital platform.

Eksempel på beskrivelse af afsluttende bedømmelse af det uddannelsesspecifikke fag på *træfagenes byggeuddannelse.*

Det uddannelsesspecifikke fag:

Det uddannelsesspecifikke fag bedømmes med en standpunktskarakter, der afgives før grundforløbsprøven. Standpunktskarakteren er udtryk for elevens aktuelle kunnen ved afslutningen af grundforløbets.

Bedømmelses grundlag:

- Elevens arbejdsportfolie – eleven får i modul 4 mulighed for at gennembearbejde sit arbejdsportfolio, så det afspejler elevens faglige standpunkt ved afslutningen af grundforløbet.
- Mock-up (hytteopbygning – klimaskærm), fagtegninger, projektionstegninger og tømrerkonstruktioner.

Bedømmelseskriterier på det uddannelsesspecifikke fag vurderes ud fra i hvilket omfang eleven kan og har viden om:

- Almindelige fagtegninger
- Tegning todimensionelt
- Forstå tredimensionalitet
- Forståelse for konstruktioners opbygning
- Praktisk håndelag
- Forståelse for finish og kvalitet (savsnit og opsnøring kontrolleres)
- Planlægning af proces
- Forståelse for sikkerhed, arbejdsmiljø, bæredygtighed (affaldssortering og genanvendelse)

Eksempel på samling af mål ifb. bedømmelseskriterier for grundforløb 2 på personvognsmekaniker

Samling af mål fra grundforløb 2, personvognsmekaniker:

Eleven skal have kompetence til på grundlæggende niveau at kunne:

- Foretage fejlfinding på de mekaniske, elektroniske og elektriske dele af bilen
- Udføre fejlfinding og af- og påmonteringsopgaver på bilers elektriske, elektroniske og mekaniske systemer,
- Udføre målinger på elektriske kredsløb med udgangspunkt i læsning af basale el-diagrammer for eksempel spændingsmåling, strømmåling og måling af modstand under anvendelse af multimeter,
- Foretage fejlfinding på de mekaniske, elektroniske og elektriske dele af bilen,

Minimumspræstation (02)	• Eleven anvender diagram til at finde målepunkter, dog foretages udmålingerne ustruktureret. • Eleven anvender multimeter til kontrol af forsyningsspændinger, strømforbrug samt modstand i de elektriske komponenter • Eleven kan under vejledning udføre kontrolmåling på strømtab i lygtesystemet • Eleven kan under vejledning udmåle og genkende signaltyper på hhv. hall- og induktivgiver

Væsentlige mangler:	Uvæsentlige mangler:
Gætter på måleresultat, frem for at fejlsøge	Valg af måleinstrument og datasystem
Indstiller ikke måleudstyr korrekt ift den ønskede udmåling	Skriver ikke enheder med i måleark og -skema

Håndtering af bedømmelsesgrundlag/bedømmelseskriterier for afsluttende prøver (fx Grundforløbsprøve og svendeprøve)

For LUP, der indeholder beskrivelser af GF2, kan der henvises til den nationale standard for grundforløbsprøver. Alt efter den fælles nationale standards beskrivelser af bedømmelsesgrundlag og bedømmelseskriterier kan det dog være nødvendigt at uddybe lokale forhold for prøverne, eller beskrive evt. overordnede bedømmelseskriterier i en større detaljegrad end foretaget i den nationale skabelon. Dette skal dog stadig foretages i overensstemmelse med den enighed, skolerne har vedtaget i udarbejdelse af den nationale standard.

Det samme princip gør sig gældende for svendeprøver, hvor det faglige udvalg har fastsat eksaminations- og bedømmelsesgrundlag, samt de bedømmelseskriterier der gør sig gældende for den afsluttende prøve.

Kildehenvisninger

Inspirationshæfte: Helhedsorienteret undervisning (BUVM 2017)
https://emu.dk/eud/helhedsorientering/om-helhedsorientering/inspirationshaefte-helhedsorienteret-undervisning

Pædagogiske principper – insperationsmateriale til erhvervsskolerne (BUVM 2016)
https://emu.dk/eud/helhedsorientering/planlaegning-og-organisering/paedagogiske-principper-inspirationsmateriale

Hvad vil det sige at arbejdes systematisk med undervisningsdifferentiering (Karin L Svejgaard for BUVM 2020)
https://emu.dk/eud/paedagogik-og-didaktik/differentiering/karin-lovenskjold-svejgaard-hvad-vil-det-sige-arbejde

Om prøver og eksamener (BUVM)
https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/proever-og-eksamen/om-proever-og-eksamen

Håndbog om bedømmelse og feedback på erhvervsuddannelserne (BUVM)
https://emu.dk/eud/ledelse/evaluering-og-feedback/styrk-arbejdet-med-bedoemmelseskriterier-og-feedback

Taxonomivejledning – At beskrive mål efter præstationsstandarden i erhvervsuddannelserne
https://emu.dk/sites/default/files/2021-05/Taksonomivejledning.pdf

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET